

บทที่ 6

บทสรุปและเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

การจัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 199 และมาตรา 200 เกิดขึ้นในช่วงที่สังคมไทยให้ความสำคัญกับสิทธิและเสรีภาพ และรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีเจตนารมณ์ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน และการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจรัฐเพิ่มขึ้น และด้วยเหตุที่องค์การสหประชาชาติได้รับรองหลักการว่าด้วยสถานะและหน้าที่ของสถาบันแห่งชาติเพื่อการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนหรือหลักการปารีส ในปี พ.ศ. 2536 ประกอบกับประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนบางฉบับ ทำให้เกิดแนวคิดที่จะจัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อทำหน้าที่คุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน

ภารกิจในด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะบรรลุผลในทางปฏิบัติได้ต่อเมื่อมาตรการการแก้ไขปัญหาละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือแนวทางแก้ไขในกรณีที่มีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม รวมทั้ง การเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน มาจากการตรวจสอบที่มีการรับฟังข้อมูลจากทุกฝ่ายอย่างครบถ้วน มีการพิจารณาที่รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ วางหลักสิทธิมนุษยชนที่ชัดเจน และมาตรการการแก้ไขปัญหามาตรการการแก้ไข หรือข้อเสนอต่างๆ ดังกล่าว สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง จึงจะทำให้บุคคลและหน่วยงานที่กระทำ หรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนให้ความเชื่อถือ และยอมรับปฏิบัติตามมาตรการการแก้ไขที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเสนอ นายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี และรัฐสภา รับฟังมาตรการการแก้ไขปัญหามาตรการการแก้ไข ข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และนำไปดำเนินการ หรือประกอบการศึกษากำหนดนโยบาย หรือออกกฎหมาย เพื่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อไป

จากการศึกษากระบวนการและขั้นตอนการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยพิจารณาตามหลักการ

อันเป็นมาตรฐานสากล ของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และเปรียบเทียบกับสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของต่างประเทศ ทำให้เห็นว่า กระบวนการพิจารณาตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของประเทศไทยในภาพรวม เป็นไปตามมาตรฐานสากล และทัดเทียมกับสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของต่างประเทศ เช่น มีความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ มีอำนาจริเริ่มตรวจสอบเองโดยไม่ต้องมีการร้องเรียน มีอำนาจในการเรียกเอกสารหลักฐาน และเรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำ มีอำนาจไต่ถามไต่สวนในระหว่างกระบวนการตรวจสอบ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณารายละเอียดของขั้นตอนการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของประเทศไทย พบว่ายังมีปัญหาข้อจำกัด และความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ และกระบวนการดำเนินงาน สรุปได้ 5 ประการ กล่าวคือ

ประการแรก ปัญหาเกี่ยวกับการเริ่มกระบวนการพิจารณาตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ที่ยังไม่มีหลักเกณฑ์ในการกำหนดประเภทของคำร้องหรือเรื่องที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะริเริ่มดำเนินการตรวจสอบ ทำให้อำนาจในการรับเรื่องไว้พิจารณาเป็นไปอย่างกว้างขวาง การที่ผู้ร้องเข้าถึงกระบวนการพิจารณาของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ง่ายเช่นนี้ แม้จะสอดคล้องกับหลักการปารีส แต่ในอีกแง่หนึ่ง ก็เป็นช่องว่างที่อาจทำให้เรื่องเข้าสู่กระบวนการพิจารณา ขาดความชัดเจน และไม่มีรายละเอียดเบื้องต้นที่เพียงพอ และทำให้ไม่มีหลักเกณฑ์เบื้องต้นในการกลั่นกรองเรื่องร้องเรียนที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือทำให้มีรับการร้องเรียนเรื่องที่ควรได้รับการพิจารณาโดยองค์กรอื่นที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรง หรือเรื่องที่มีปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนเข้าสู่กระบวนการพิจารณาตรวจสอบ ซึ่งอาจเป็นการสร้างภาระให้แก่บุคคลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ถูกตรวจสอบ และทำให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต้องยุติการตรวจสอบในภายหลัง

นอกจากนี้ นิยามคำว่า “สิทธิมนุษยชน” ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นการกำหนดเรื่องหรือขอบเขตที่กฎหมายมุ่งจะคุ้มครอง ซึ่งไม่อาจสื่อความหมายที่แท้จริงของคำว่า “สิทธิมนุษยชน” ให้เป็นที่เข้าใจตรงกัน ทำให้เกิดปัญหาข้อโต้แย้งเกี่ยวกับบุคคลและหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การตรวจสอบของคณะกรรมการว่าครอบคลุมถึงบุคคลในภาคเอกชนด้วยหรือไม่ เพียงใด ปัญหาว่าการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนด้วยกันอาจมีผลที่ขัดแย้งกับหลักความเป็นอิสระในการแสดงเจตนาตามกฎหมายเอกชน และการที่นิยามดังกล่าวมีขอบเขตจำกัดไม่ครอบคลุมถึงสิทธิมนุษยชนตาม

สนธิสัญญาระหว่างประเทศทั้งหมด แต่มุ่งหมายเฉพาะสิทธิมนุษยชนตามสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคีและมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม จึงเป็นการจำกัดขอบเขตการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

ปัญหาที่สำคัญของการเริ่มกระบวนการพิจารณาตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน คือ ปัญหาการตีความขอบเขตอำนาจในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนในเรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาล หรือที่ศาลมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่งเด็ดขาดแล้ว ตามมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งมีผลอย่างมากต่อการรับเรื่องร้องเรียนไว้พิจารณา รวมถึงการกำหนดระเบียบที่มีผลเป็นการยกเว้นบทบัญญัติในเรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการร้องเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การที่พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. 2545 ไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์เบื้องต้นในการกลั่นกรองเรื่องร้องเรียน ทั้งประเด็น เรื่องอายุความในการยื่นคำร้อง ประเภทของคำร้องที่ควรรับไว้พิจารณา และลักษณะของคำร้องที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ อาจไม่รับไว้พิจารณาหรืออาจยุติการพิจารณาไว้อย่างชัดเจน ซึ่งตามคู่มือว่าด้วยการจัดตั้งและการสร้างความเข้มแข็งของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ของศูนย์สิทธิมนุษยชนแห่งประชาชาติ ตลอดจนกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของประเทศเกาหลีใต้ และระเบียบที่ออกตามความในกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของประเทศแอฟริกาใต้ ต่างก็มีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับประเภทของเรื่องที่ควรรับไว้พิจารณา ทั้งเป้าหมายและสาระของคำร้อง อีกทั้ง เมื่อพิจารณารายงานผลการตรวจสอบและรายงานผลการพิจารณาคำร้องเรียนที่ผ่านมา จะเห็นว่า การไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนทำให้มีการรับเรื่องที่ไม่อยู่ในอำนาจตรวจสอบ หรือไม่ใช่ว่าเป็นเรื่องที่เป็นปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนเข้ามาสู่กระบวนการพิจารณาตรวจสอบหลายเรื่อง และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต้องมีมติให้ยุติเรื่องในภายหลัง

ทั้งนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่า การที่กฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของประเทศเกาหลีใต้มีบทบัญญัติให้อำนาจคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการกำหนดมาตรการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่มีสภาพบังคับที่อาจกระทบถึงบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกเหนือจากการมีบทบาทเพียงการให้คำปรึกษาแนะนำดังเช่นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของประเทศไทย จึงมีความจำเป็นต้องกำหนดให้มีอายุความในการยื่นคำร้อง ข้อยกเว้นหรือข้อจำกัดอำนาจของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการรับเรื่องไว้พิจารณาไว้อย่างชัดเจน ซึ่งการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีบทบัญญัติเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในเรื่องการเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญและศาลปกครอง รวมทั้ง การฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหาย ก็ควรมีการทบทวนกระบวนการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนในส่วนนี้ให้มีความชัดเจนพร้อมที่จะรองรับภารกิจที่เพิ่มขึ้นดังกล่าวด้วย

ประการที่สอง ปัญหาเกี่ยวกับการรับฟังข้อเท็จจริงและแสวงหา พยานหลักฐาน ที่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับอำนาจของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการเข้าถึงข้อมูล เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เนื่องจากพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ไม่มีบทบัญญัติกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการเข้าตรวจตราเรือนจำ หรือสถานกักกันต่างๆและการร้องขอความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญภายนอก ไม่มีบทกำหนดโทษในกรณีหน่วยงานของรัฐไม่ชี้แจงข้อเท็จจริง ไม่ส่งวัตถุ เอกสาร ไม่มาให้ถ้อยคำ ต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ทำให้หน่วยงานของรัฐมักจะบ่ายเบี่ยงหรือปฏิเสธที่จะให้ความร่วมมือในเรื่องดังกล่าว ส่วนบทบัญญัติที่กำหนดบทลงโทษแก่บุคคล นิติบุคคล หรือหน่วยงานเอกชนที่ไม่มาให้ถ้อยคำ หรือไม่ส่งวัตถุ เอกสาร หรือพยานหลักฐาน ก็ยังไม่มีการใช้ บังคับให้เกิดผลในทางปฏิบัติ จึงเป็นข้อจำกัดในการรับฟังข้อเท็จจริงตามหลักการรับฟังความทุกฝ่าย รวมทั้งปัญหาเกี่ยวกับมาตรฐานในการพิสูจน์หลักฐานข้อเท็จจริง และการให้ความคุ้มครองทางกฎหมายแก่คู่กรณีและผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการรับฟังข้อเท็จจริงและแสวงหาพยานหลักฐาน

ประการที่สาม ปัญหาเกี่ยวกับการใกล้ชิดในระหว่างการพิจารณาตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ที่ยังไม่มีกลไกที่มีความเชี่ยวชาญรับผิดชอบเป็นการเฉพาะ และไม่ปรากฏหลักเกณฑ์หรือแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ตามระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. 2545 ทั้งที่เป็นมาตรการสำคัญที่จะช่วยแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนให้ยุติลงโดยเร็ว และปรากฏผลเป็นรูปธรรม

ประการที่สี่ ปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ทั้งในเรื่องของมาตรฐานเกี่ยวกับการระบุนายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมแห่งการละเมิดสิทธิมนุษยชน การให้เหตุผลในการเสนอความเห็น ซึ่งจากการศึกษา พบว่า รายงานผลการตรวจสอบบางฉบับไม่มีการนำข้อเท็จจริงมาปรับกับหลักสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และกติการะหว่างประเทศที่อ้างถึงในรายงานผลการตรวจสอบ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ว่า กรณีที่เกิดขึ้นนั้นขัดกับหลักสิทธิมนุษยชนอย่างไร มีการให้เหตุผลในเรื่องทำนองเดียวกัน แตกต่างกัน และไม่ให้ความสำคัญกับการให้เหตุผลในลักษณะที่ขยายความหลักสิทธิมนุษยชน

หรือหลักสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ หรือเชื่อมโยงไปถึงหลักกฎหมายที่อยู่เบื้องหลังตัวบทที่เป็นลายลักษณ์อักษร

นอกจากนี้ ยังมีข้อจำกัดในการเสนอมาตรการการแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน หากยังไม่มีมาตรการกฎหมายเพื่อกำหนดรายละเอียดในการใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ก่อนการประกาศใช้รัฐธรรมนูญยังไม่ มีเนื้อหาในเรื่องการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพ รวมทั้งปัญหาว่า หน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องมีความผูกพัน ที่จะต้องนำข้อกำหนดในสนธิสัญญาหรือกติการะหว่างประเทศ ตามที่ระบุในรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนไปปฏิบัติโดยตรงได้หรือไม่ เพียงใด หากในเรื่องนั้น ยังไม่มีการนำมาบัญญัติเป็นกฎหมายภายใน ซึ่งตามหลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง ย่อมมีผลผูกพันต่อหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเพียงเท่าที่กฎหมายให้อำนาจเท่านั้น ในกรณีนี้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติอาจร่วมกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสนอให้มีการออกกฎหมายที่จำเป็นต่อไป

ประการที่ห้า ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการภายหลังเสร็จสิ้นกระบวนการพิจารณาตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ได้แก่ ข้อขัดข้องในการแจ้งรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนไปยังผู้ร้อง บุคคล และหน่วยงานที่มีหน้าที่ต้องดำเนินการตามรายงานในกรณีที่มีการรับคำร้องที่ไม่ปรากฏชื่อและที่อยู่ของผู้ร้อง และการรวมพิจารณาเรื่องร้องเรียนหลายคำร้องเพื่อจัดทำเป็นรายงานผลการตรวจสอบฉบับเดียวกัน ซึ่งบางกรณีจำเป็นต้องระมัดระวังในเรื่องข้อมูลส่วนบุคคล แต่ยังไม่มีการกำหนดระเบียบที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ไว้ รวมทั้ง ปัญหาในการติดตามผลการดำเนินงานตามรายงานผลการตรวจสอบ อันเนื่องมาจากผลทางกฎหมายของมาตรการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เป็นเพียงการกำหนดหน้าที่ให้บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขปัญหาดังกล่าวการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือแนวทางแก้ไขในกรณีมีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม ตามรายงานผลการตรวจสอบของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แต่ไม่มีการกำหนดมาตรการบังคับหรือบทลงโทษใดๆ สำหรับบุคคลหรือหน่วยงานที่ไม่ปฏิบัติตาม นอกจากนี้ให้คณะกรรมการรายงานไปยังนายกรัฐมนตรีหรือรัฐสภา หรืออาจเปิดเผยกรณีที่ไม่มีการดำเนินการต่อสาธารณชน ซึ่งเป็นเพียงแนวปฏิบัติทางการบริหาร ไม่มีสภาพบังคับตามกฎหมาย การที่มาตรการการแก้ไขปัญหาดังกล่าวหรือแนวทางแก้ไขตามรายงานจะมีผลในทางปฏิบัติหรือไม่ เพียงใด จึงขึ้นอยู่กับความร่วมมือของบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือการพิจารณาของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐสภาแล้วแต่กรณี ซึ่งหากผู้เกี่ยวข้องดังกล่าวไม่ให้ความร่วมมือหรือไม่เห็นความสำคัญ หรือขาดความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ย่อมส่งผลให้การแก้ไขปัญหาละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นไปอย่างล่าช้าหรือไม่บรรลุผลเท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรณีการช่วยเหลือเยียวยาแก่ผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ในสถานการณ์จำเป็นเร่งด่วน หากไม่ดำเนินการจะเกิดความเสียหายจนไม่อาจแก้ไขเยียวยาได้

ดังนั้น จึงทำให้เห็นว่า กระบวนการพิจารณาตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของประเทศไทย ยังไม่มีความชัดเจน และมีปัญหาข้อจำกัดหลายประการ ทั้งในด้านอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินงาน ซึ่งย่อมมีผลกระทบต่อความสำเร็จในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เนื่องจากกฎหมายกำหนดให้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทำหน้าที่คุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยการให้คำปรึกษา แนะนำในลักษณะที่ไม่ก่อให้เกิดสภาพบังคับหรือความผูกพันต่อองค์กรที่เกี่ยวข้อง มาตรการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจึงมีผลในทางปฏิบัติได้ยาก นอกจากนี้ การที่เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และขาดความพร้อมในด้านบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์โดยตรง ทำให้มีข้อจำกัดในการพัฒนาด้านองค์ความรู้ และแนวทางปฏิบัติในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ซึ่งจำเป็นต้องมีการพิจารณาทบทวนและปรับปรุงแก้ไขต่อไป

6.2 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังนี้

ประการที่หนึ่ง ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

(1) เพิ่มเติมอำนาจหน้าที่บางประการของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

หากจะกำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจอย่างเพียงพออย่างแท้จริง นอกจากการเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 แล้ว ควรเพิ่มเติมบทบัญญัติของพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(1.1) อำนาจในการเข้าตรวจตราเรือนจำหรือสถานกักกันต่างๆ และการเข้าตรวจสอบสถานที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการร้องเรียนเมื่อแจ้งล่วงหน้าในเวลาอันสมควรโดยไม่ต้องขออนุมัติต่อศาล

(1.2) อำนาจในการเชิญผู้แทนหน่วยงานและบุคคลต่างๆ ทั้งในภาครัฐบาลและเอกชนมาให้ข้อเท็จจริงหรือให้ความเห็น

(1.3) อำนาจในการส่งข้อมูลหรือเสนอข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องต่อศาลในคดีเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนได้โดยไม่ต้องมีการร้องขอจากโจทก์หรือจำเลย หรือกำหนดให้ศาลแจ้งให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเข้าไปให้ข้อมูลในการพิจารณาบางคดีที่ศาลเห็นว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยไม่ต้องให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติร้องขอ

(1.4) อำนาจในการสั่งให้มีการชดเชยเยียวยาความเสียหายเบื้องต้นแก่ผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือมีอำนาจดำเนินการที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ในกรณีที่เป็นเรื่องจำเป็นเร่งด่วนหากไม่ดำเนินการ จะเกิดความเสียหายจนไม่อาจแก้ไขเยียวยาในภายหลังได้ พร้อมทั้งกำหนดบทลงโทษในกรณีมีการฝ่าฝืน ซึ่งอาจศึกษาแนวทางจากกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของประเทศเกาหลีใต้ โดยบัญญัติว่า

“ มาตรา .. ในกรณีที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เห็นสมควรกำหนดมาตรการเยียวยาปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน ซึ่งได้ตรวจสอบแล้วเห็นว่า มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกรณีเป็นเรื่องจำเป็นเร่งด่วน หากไม่ดำเนินการจะเกิดความเสียหายจนไม่อาจแก้ไขเยียวยาในภายหลังได้ เมื่อได้รับการร้องขอจากผู้ร้องหรือผู้เสียหายก่อนการวินิจฉัยคำร้องนั้น ให้คณะกรรมการมีอำนาจเสนอให้ผู้ถูกร้องหรือหัวหน้าหน่วยงานที่ผู้ถูกร้องสังกัดดำเนินการดังต่อไปนี้

- (1) การจัดให้มีการรักษาพยาบาล อาหาร เครื่องนุ่งห่ม
- (2) การเปลี่ยนแปลงสถานที่คุมขัง หรือการดำเนินการต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับผู้ต้องขัง
- (3) การห้ามการกระทำละเมิดหรือเลือกปฏิบัติ
- (4) การเสนอให้มีการโยกย้ายเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทำละเมิดหรือเลือกปฏิบัติ
- (5) การเข้าร่วมในการตรวจสอบสถานที่ที่เกี่ยวข้อง และอุปกรณ์ต่างๆ รวมถึงการพิสูจน์หรือประเมินโดยองค์กรอื่น

- (6) การดำเนินการอื่นที่จำเป็นเพื่อคุ้มครองชีวิตหรือความปลอดภัยของผู้เสียหาย

ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นว่ามีความจำเป็น อาจกำหนดมาตรการในการคุ้มครองชีวิต ความปลอดภัยของบุคคลหรือชื่อเสียงของผู้เกี่ยวข้อง หรือการได้มาซึ่งพยานหลักฐาน หรือการป้องกันความเสียหาย หรือแนะนำให้บุคคลหรือหัวหน้าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดมาตรการเช่นนั้น”

- (2) เพิ่มเติมหรือปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการร้องเรียน ในหมวดว่าด้วยการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ดังนี้

(2.1) ปรับปรุงแก้ไขมาตรา 23 มาตรา 24 และส่วนแรกของมาตรา 25 เพื่อเปิดโอกาสให้มีการนำเรื่องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นไปอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น เช่น อาจบัญญัติว่า

“ มาตรา ... ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง หรือนำเรื่องเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้แก่บุคคลหรือกลุ่มบุคคล ดังต่อไปนี้

- (1) บุคคลที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม
- (2) บุคคลหรือกลุ่มบุคคลหรือองค์กรอื่นที่ทราบถึงการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด
- (3) คณะกรรมการเห็นสมควรให้มีการตรวจสอบในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า ได้มีปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นส่วนรวม หรือมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรง หรือมีการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม”

(2.2) เพิ่มเติมบทบัญญัติกำหนดประเภทของคำร้องที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติอาจไม่รับไว้พิจารณาหรือยุติการพิจารณา รวมทั้งกำหนดระยะเวลาในการยื่นคำร้อง โดยมีข้อยกเว้นในกรณีคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาเห็นว่าการตรวจสอบเรื่องดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม หรือมีความจำเป็นของสถานการณ์บางประการที่ทำให้ผู้ร้องไม่อาจยื่นคำร้องภายในกำหนดเวลา เช่น กรณีร้องเรียนเกี่ยวกับสิทธิชุมชน สิทธิในการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ กรณีร้องเรียนเกี่ยวกับเรื่องที่อาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตของผู้ร้อง เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักเกณฑ์เบื้องต้นสำหรับเจ้าหน้าที่ในการพิจารณากลับกรองในขั้นตอนการรับคำร้อง เพื่อเสนอให้คณะกรรมการพิจารณาว่าจะรับหรือไม่รับคำร้องใดไว้พิจารณาอย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ยังไม่มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติในเรื่องดังกล่าว ก็ควรกำหนดเพิ่มเติมในระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ดังนี้

“มาตรา.. ในกรณีที่คำร้องตามมาตรา..มีลักษณะ ดังต่อไปนี้ คณะกรรมการอาจไม่รับไว้พิจารณาก็ได้

- (1) เนื้อหาของคำร้องไม่อยู่ในขอบเขตอำนาจการตรวจสอบของคณะกรรมการ
- (2) คำร้องที่ไม่แสดงหลักฐานอย่างเพียงพอที่จะทำให้สามารถตรวจสอบต่อไปได้
- (3) ผู้ยื่นคำร้องเป็นบุคคลอื่นนอกเหนือจากผู้ถูกละเมิด และปรากฏอย่างชัดแจ้งว่าผู้ถูกละเมิดไม่ประสงค์ให้มีการตรวจสอบ

(4) คำร้องที่ยื่นเมื่อพ้นกำหนดสองปี นับแต่วันที่รู้ หรือควรรู้ถึงการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และการพิจารณาจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม

(5) คำร้องที่ใช้ชื่อปลอมหรือนามแฝง หรือไม่ระบุชื่อผู้ยื่นคำร้อง

(6) คำร้องที่ใช้ถ้อยคำหยาบคายหรือหมิ่นประมาท

(7) คำร้องที่คณะกรรมการเห็นว่าไม่สมควรที่จะดำเนินการตรวจสอบ

(8) คำร้องที่มีข้อเท็จจริงเดียวกับคำร้องอื่นที่คณะกรรมการได้ยุติการพิจารณาหรือพิจารณาเสร็จแล้ว เว้นแต่กรณีที่มีการพบพยานหลักฐานใหม่ ซึ่งต้องพิสูจน์ให้เป็นที่พอใจแก่คณะกรรมการ ว่า พยานหลักฐานใหม่มดังกล่าว อาจทำให้ข้อเท็จจริงที่คณะกรรมการยุติการพิจารณาหรือพิจารณาเสร็จแล้วนั้นเปลี่ยนแปลงไป

(9) คำร้องที่ผู้ร้องได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนอย่างเหมาะสมแล้ว และการพิจารณาต่อไปจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม

คณะกรรมการอาจไม่รับคำร้องที่เริ่มดำเนินการตรวจสอบแล้วไว้พิจารณา หากปรากฏภายหลังว่าคำร้องนั้น มีลักษณะตามวรรคหนึ่ง

ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นว่า เรื่องที่รับมาไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือไม่รับไว้พิจารณา หากเห็นว่าจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน จะส่งเรื่องต่อไปให้บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนั้นดำเนินการแก้ไขตามที่เห็นสมควรต่อไปก็ได้ ซึ่งหน่วยงานที่ได้รับแจ้งจะต้องแจ้งผลการดำเนินการต่อคณะกรรมการโดยไม่ชักช้า

ในกรณีที่คณะกรรมการไม่รับเรื่องไว้พิจารณาหรือส่งเรื่องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้แจ้งผู้ร้องทราบพร้อมเหตุผลโดยพลัน และหากคณะกรรมการเห็นว่ามีความจำเป็นอาจให้คำแนะนำเกี่ยวกับแนวทางและมาตรการที่จะช่วยบรรเทาความเสียหายแก่ผู้ถูกระทำละเมิดหรือผู้ยื่นคำร้อง

การยื่นคำร้องที่มีลักษณะตามวรรคหนึ่ง ถ้าคณะกรรมการเห็นว่าเรื่องร้องเรียนตามคำร้องนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยส่วนรวมหรือมีเหตุจำเป็นอื่น คณะกรรมการจะรับไว้พิจารณาก็ได้”

“มาตรา .. ในกรณีที่คณะกรรมการตรวจสอบแล้วเห็นว่า เรื่องร้องเรียนใดมีลักษณะดังต่อไปนี้ คณะกรรมการอาจยุติการพิจารณาก็ได้

(1) เรื่องที่ไม่มีหลักฐานเพียงพอ

(2) เรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน หรือการกระทำที่เป็นการเลือกปฏิบัติ

(3) เรื่องที่คณะกรรมการเห็นว่าไม่จำเป็นต้องตรวจสอบต่อไป เนื่องจากความเสียหายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ร้องเรียนได้รับการช่วยเหลือเยียวยาแล้ว

(4) ผู้ยื่นคำร้องขอถอนคำร้องนั้น

ในกรณีที่คณะกรรมการให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนใด ให้แจ้งผู้ร้องทราบพร้อมเหตุผลโดยไม่ชักช้า”

(2.3) ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตราต่างๆ ให้มีความชัดเจนและไม่เกิดปัญหาในการบังคับใช้ ดังนี้

1) ปรับปรุงนิยามของคำว่า “สิทธิมนุษยชน” ตามมาตรา 3 ให้ครอบคลุมถึงสิทธิมนุษยชนตามสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนทั้งหมด และเพิ่มเติมนิยามคำอื่นๆ เพื่อความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมาย เช่น การเลือกปฏิบัติ บุคคลหรือหน่วยงาน เป็นต้น

2) แก้ไขความในมาตรา 22 จาก “..มิใช่เป็นเรื่อง ...” เป็น “.. มิใช่เป็นประเด็นแห่งคดี...” เพื่อให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสามารถใช้ดุลพินิจในการตรวจสอบเรื่องร้องเรียนที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาล หรือที่ศาลมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่งเด็ดขาดแล้วได้ในกรณีที่เป็นเรื่องนโยบายการแก้ไขปัญหการละเมิดสิทธิมนุษยชนในภาพรวม หรือกรณีที่การดำเนินการของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวม

3) ปรับปรุงแก้ไขบทลงโทษ ตามมาตรา 34 ให้มีผลบังคับใช้ในกรณีหัวหน้าส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจไม่มาให้ถ้อยคำ หรือไม่ส่งวัตถุ เอกสารหรือพยานหลักฐานที่ถูกเรียกหรือถูกสั่งให้ส่งตามมาตรา 32 (1) และเพิ่มบทลงโทษในกรณีที่มีการฝ่าฝืนหรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในเนื่องการคดีใช้เยียวความเสียหายเบื้องต้นแก่ผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือการดำเนินการเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกรณีจำเป็นเร่งด่วน

(3) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับกรณีที่สมควรดำเนินการในเรื่องการฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 256 วรรคหนึ่ง (4) ในกรณีที่ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นส่วนรวม เช่น กรณีเกี่ยวกับความมั่นคง กรณีกลุ่มผู้เป็นโจทก์หรือจำเลยเกี่ยวข้องกับความเป็นรัฐ กรณีเกี่ยวกับองค์กรธุรกิจข้ามชาติ องค์กรธุรกิจขนาดใหญ่ หรือผู้มีอิทธิพล กรณีเกี่ยวกับสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพล กรณีที่ผู้เสียหายไม่สามารถต่อสู้คดีเองได้ กรณีที่ไม่มีโจทก์หรือจำเลยชัดเจน กรณีพิพาทเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น หรือมีการละเมิดสิทธิ

มนุษยชนเป็นส่วนรวมหรือรุนแรง (Gross Human Rights Violations) เช่น การฆ่าตัดตอน การสังหารหมู่ การทรมาน การกวาดล้างชนกลุ่มน้อย การปฏิบัติต่อบุคคลเยี่ยงทาส การสูญหายของบุคคล การลักพาตัว เป็นต้น โดยศึกษาแนวทางการฟ้องคดีเป็นกลุ่ม (Classes Action) เพื่อพิจารณาดำเนินการให้สอดคล้องกับประเภทแห่งสิทธิ

(4) ทบทวน ยกเลิกระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการ ในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. 2545 ในส่วนที่มีผลขัดต่อการบังคับใช้กฎหมาย และที่ไม่มีความชัดเจน หรือเป็นการนำบทบัญญัติของพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มากำหนดซ้ำ และปรับปรุงให้มีความชัดเจนสามารถใช้เป็นแนวปฏิบัติได้อย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตาม การที่จะเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และสภาพบังคับของมาตรการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของประเทศไทยดังที่กล่าวข้างต้น ควรจะต้องดำเนินไปพร้อมกับการกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณารับคำร้อง หรือเรื่องที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสมควรหยิบยกขึ้นตรวจสอบให้มีความชัดเจน เพื่อเป็นหลักประกันว่า อำนาจหน้าที่และสภาพบังคับที่กำหนดเพิ่มเติมขึ้นนั้นจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่อยู่ภายใต้อำนาจตรวจสอบของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติอย่างแท้จริง

ประการที่สอง ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ดังนี้

(1) พัฒนาระบบการตรวจสอบเรื่องร้องเรียนที่เป็นมาตรฐาน และการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่มีประสิทธิภาพและรวดเร็ว รวมทั้งประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับและตรวจสอบเรื่องร้องเรียน เช่น ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นต้น เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและรวดเร็วในการส่งเรื่องร้องเรียนไปให้หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงพิจารณา

(2) พัฒนาศักยภาพของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติให้มีความพร้อมทั้งในด้านหน่วยงาน บุคลากร และการบริหารจัดการ เพื่อรองรับการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการพัฒนาความรู้และทักษะของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในกระบวนการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน

(3) รวบรวมแนวทางการพิจารณาตรวจสอบของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อเป็นมาตรฐานการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะในประเด็นที่มีการดำเนินการ

ภายใต้ข้อจำกัดของกฎหมาย หรือมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือการตีความคำว่า “สิทธิมนุษยชน” ในกรณีต่างๆ แนวทางในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนแต่ละประเภท และแนวการวินิจฉัยของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เกี่ยวกับขอบเขตของคำว่า “สิทธิมนุษยชน” “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” “สิทธิและเสรีภาพ” “ความเสมอภาค” และ “การเลือกปฏิบัติ”

(4) ส่งเสริมการค้นคว้าแนวการพิจารณาตรวจสอบของสถาบันสิทธิมนุษยชน ตลอดจนศาลสิทธิมนุษยชนของต่างประเทศ เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการวางหลักการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน

(5) รวบรวม และศึกษาวิเคราะห์รายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับบทบัญญัติของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ตรวจสอบพบว่าเป็นอุปสรรคต่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เพื่อเสนอให้รัฐสภาและคณะรัฐมนตรีเร่งรัดให้มีการตรากฎหมายเพื่อให้สิทธิในเรื่องต่างๆ ที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ เช่น กฎหมายเกี่ยวกับสิทธิชุมชน องค์การอิสระคุ้มครองผู้บริโภค องค์การอิสระพิจารณารายงานการศึกษาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น รวมทั้งเสนอให้มีการผลักดันให้ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีสันติสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนเพิ่มขึ้น

(6) รวบรวม ศึกษา วิเคราะห์ ข้อมูลและปัญหาที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องไม่ปฏิบัติตามมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และเรื่องที่นายกรัฐมนตรีมีได้สั่งการ ให้มีการดำเนินการ ทุก 3 เดือน หรือ 6 เดือน เพื่อเสนอนายกรัฐมนตรีพิจารณาสั่งการ และเสนอรัฐสภาพิจารณาดำเนินการต่อไป รวมทั้งเผยแพร่ข้อมูลดังกล่าวต่อสาธารณชน

(7) สร้างความเข้าใจและประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

1) ประสานกับพนักงานอัยการและศาล เพื่อกำหนดแนวทางดำเนินการที่ชัดเจนในการบังคับใช้บทลงโทษแก่ผู้ที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติในเรื่องการให้ถ้อยคำ หรือการส่งวัตถุ เอกสาร หรือพยานหลักฐาน ตามมาตรา 34 ให้มีผลในทางปฏิบัติ รวมทั้งในเรื่องการส่งเอกสาร หลักฐาน และข้อเท็จจริงจากการตรวจสอบของคณะกรรมการต่อศาล เพื่อประกอบการพิจารณาดำเนินคดีเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเรื่องการเสนอเรื่องต่อศาล หรือการฟ้องคดีแทนผู้เสียหาย ตามอำนาจหน้าที่ที่เพิ่มขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 257 วรรคหนึ่ง (2) (3) (4)

2) ขอความร่วมมือจากรัฐบาลเพื่อให้มีมติคณะรัฐมนตรีกำกับให้หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติตามรายงานผลการตรวจสอบของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ การจัดให้มีกลไกทำหน้าที่ติดตามการดำเนินการตามรายงานผลการตรวจสอบของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ การจัดประชุมหารือระหว่างคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติกับหน่วยงานของรัฐ เพื่อขอความร่วมมือให้มีการดำเนินการในระดับนโยบาย และดูแลให้หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติตามมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือแนวทางการแก้ไขในกรณีที่มีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม ตามรายงานผลการตรวจสอบของคณะกรรมการ อย่างจริงจัง

3) ขอให้รัฐสภากำหนดกลไกเพื่อให้เป็นหลักประกันในการที่รายงานต่างๆ ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ รวมถึงองค์อิสระอื่น จะได้รับการพิจารณาในการประชุมของรัฐสภาโดยเร็ว และเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้เข้าชี้แจงอย่างต่อเนื่อง

(8) ส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสิทธิมนุษยชน ขอบเขตอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับองค์กรอื่น แก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกลไกการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนได้ถูกช่องทาง เจ้าหน้าที่ของรัฐเกิดความตระหนักและใช้อำนาจโดยเคารพต่อสิทธิมนุษยชน และการที่ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องของสิทธิมนุษยชนย่อมจะมีส่วนช่วยสนับสนุนและผลักดันให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี รัฐสภา ไม่อาจจะละเลยการปฏิบัติตามรายงานผลการตรวจสอบและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

จากการศึกษาในภาพรวม ทำให้เห็นว่า การตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของประเทศไทยจะเกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมได้นั้น นอกจากการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติของพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ. ศ. 2542 และระเบียบที่เกี่ยวข้องดังกล่าวแล้ว จะต้องให้ความสำคัญกับการกำหนดระบบความสัมพันธ์ระหว่างคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติกับกลไกตามหลักการแบ่งแยกการใช้ อำนาจทั้งฝ่ายนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการให้มีความเชื่อมโยงในการดำเนินงานอย่างชัดเจน รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน แต่อย่างไรก็ตาม ภายใต้ปัญหาข้อจำกัดตามที่ได้ศึกษานี้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จำเป็นต้องสร้างความเชื่อถือ และการยอมรับจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในฐานะองค์กรที่ปรึกษา และเสนอแนะทางด้านสิทธิมนุษยชน ซึ่งย่อมส่งผลต่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนได้ แม้ว่าจะไม่มีอำนาจที่มีสภาพบังคับได้เองโดยตรง